

Sanja Vulić

Zavod za lingvistička istraživanja

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Ante Kovačića 5, HR-10000 Zagreb

RJEČNICI IZVORNIH GRADIŠĆANSKOHRVATSKIH GOVORA U OKVIRU DVOJEZIČNE LEKSIKOGRAFIJE

Dvojezični rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora, u okviru suvremene gradišćanskohrvatske leksikografije u cjelini, opsegom su uglavnom manja djela sa srazmjerno malim brojem natuknica, jer se kapitalna djela gradišćanskohrvatske leksikografije odnose na gradišćanskohrvatski književni jezik. S druge su strane dvojezični gradišćanskohrvatski dijalekatni rječnici uglavnom aneksna djela uz opširnije dijalekatne rasprave. Do sada objavljeni dvojezični dijalekatni rječnici, tj. rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora, u ovom su radu klasificirani s obzirom na: a) opseg i elemente kontrastivnosti i ilustrativnosti; b) veću ili manju izvornost natuknica u odnosu na pojedine mjesne govore ili skupine govora; c) broj mjesnih govora obuhvaćenih natuknicama i dijalekatnu pripadnost gradišćanskohrvatskih natuknica kao polaznoga jezika; d) ciljni jezik i odnos prema tom jeziku; e) tematsku razgranatost natuknica. Na temelju postojećih rječnika utvrđuju se relevantni elementi koji su neizostavni pri izradbi budućih rječnika toga tipa.

Gradišćanskohrvatski rječnici u cjelini najvećim dijelom pripadaju leksikografiji 20. stoljeća, tj. razdoblju nakon početaka formiranja gradišćanskohrvatskoga standardnoga jezika. U okviru pak povijesne leksikografije iz predstandardnoga razdoblja valja izdvojiti nedovršeni gradišćanskohrvatsko-mađarski rukopisni rječnik nepoznatog autora iz sredine 18. stoljeća, kojega je 1998. g. za tisak priredio Šandor Horvat. Pri tipološkom pak razgraničavanju rječnika nastalih u 20. stoljeću razlikuju se tri skupine, a to su suvremeni standardnojezični gradišćanskohrvatski rječnici, povijesni rječnici i dijalekatni rječnici, odnosno preciznije rečeno rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora. U prvoj su skupini najvažniji *Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik* iz 1982. i *Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimški rječnik* iz 1991., te iz 1999. *Pravni rječnik gradišćanskohrvatsko-nimški* i *Pravni rječnik nimško-gradišćanskohr-*

vatski Rudolfa Tomšića¹. Za Tomšićeve je rječnike odmah jasno da su dvojezični, ali i preostala dva standardnojezična gradišćanskohrvatska rječnika pripadaju dvojezičnoj leksikografiji jer njihova gradišćanskohrvatska sastavnica i suvremena standardnojezična sastavnica pripadaju jednom jeziku – hrvatskomu – pa su to rječnici hrvatskoga i njemačkoga jezika. Drugoj skupini, tj. skupini povijesnih rječnika pripada *Sprachhistorisches Wörterbuch des Burgenlandkroatischen* Istvána Nyomárkaya iz 1996. To je dvojezičnik s natuknicama ekscerpiranim iz gradišćanskohrvatske literature i njemačkim jezikom kao ciljnim jezikom. Tomu je rječniku prethodio aneksni *Glossar* Lászla Hadrovicsa u monografiji *Schrifttum und Sprache der burgenländischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert*, koja je objavljena 1974². Trećoj, tj. skupini dijalekatnih, odnosno rječnika izvornih gradišćanskohrvatskih govora, pripadaju rječnici u kojima je leksikografski predstavljena građa terenski prikupljena od izvornih govornika, i to ne samo u austrijskom Gradišću nego na cjelokupnom području gradišćanskohrvatske jezične zajednice. Zbog toga se među razmatranim rječnicima nalaze i oni koji se odnose na izvorne gradišćanskohrvatske govore u Slovačkoj i zapadnoj Mađarskoj. Valja naglasiti da se u skupini rječnika izvornih gradišćanskohrvatskih govora nalazi stanovit broj opsegom vrlo malih rječnika koji ne pripadaju dvojezičnoj ili pak višejezičnoj leksikografiji nego specifičnoj grupi istojezičnih rječnika kojima je hrvatski i polazni jezik i ciljni jezik, ali natuknice tih rječnika pripadaju pojedinim gradišćanskohrvatskim mjesnim govorima ili skupini govora, dok su prijevodne semantizacije na suvremenom standardnom jeziku. Toj grupi istojezičnika pripada *Rječnik klimpuškoga govora* iz 1997. i *Rječnik govora Novoga Sela u Gradišću u Austriji* iz 1998. kojih su autorice Sanja Vulić i Jela Maresić, te aneksni rječnik Ivana Brabeca uz rad o govoru podunavskih Hrvata u Austriji iz 1966., kao i aneksni rječnik uz rad o govoru Hrvatskoga Groba u Slovačkoj Sanje Vulić i Bernardine Petrović iz 1999. g. Iz skupine rječnika izvornih gradišćanskohrvatskih govora jednojezičnoj leksikografiji pripada samo rječnik Joška Balaža iz 1991. koji sadrži leksičku građu iz Novoga Sela u Slovačkoj, a ciljni je jezik u tom rječniku također novoselska čakavica. Ukratko, dvojezičnoj leksikografiji pripadaju samo oni rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora u kojima je gradišćanskohrvatskim natuknicama, odnosno podnatuknicama redovito pridodana prijevodna semantizacija na nekom stranom jeziku. U dvojezičnim je rječnicima toga tipa polazni jezik redovito jedan ili više gradišćanskohrvatskih mjesnih govora, dok je ciljni jezik redovito neki strani jezik. Obratne kombinacije, u

---

¹ Točni bibliografski podatci o do sada spomenutim rječnicima nalaze se u popisu *literature*, kao i podatci o ostalim rječnicima iz prve skupine koji se u radu posebno ne spominju.

² Točni bibliografski podatci o rječnicima iz druge skupine također se nalaze u popisu *literature*.

kojoj bi strani jezik bio polazni jezik, a gradišćanskohrvatski ciljni jezik, u dijalekatnoj gradišćanskohrvatskoj leksikografiji za sada nema³.

Uzmu li se u obzir ne samo samostalni rječnici nego i dodatni, tj. aneksni rječnici uz pojedine dijalekatne rasprave, od kojih poneki sadrže i vrlo mali broj natuknica, prema mojim dosadašnjim spoznajama takvih je objavljenih dvojezičnih rječnika 13, a više od polovice su aneksni⁴. Dvojezičnoj aneksnoj leksikografiji pripadaju rječnik govora Hrvatskoga Groba Václava Vážnoga iz 1925. godine i od istoga autora rječnik čakavskih govora u slovačkom Podunavlju iz 1927. Nakon tih dvaju rječnika nastupa duga stanka od gotovo pola stoljeća, sve do 1973., kada se pojavljuje dodatni jezerjanski rječnik Gerharda Neweklowskoga te, godinu dana poslije, od istoga autora rječnik govora Čembe. Treći aneksni rječnik toga autora, ovaj put s potvrdama sa širokoga gradišćanskohrvatskoga govornoga područja u austrijskom Gradišću i zapadnoj Mađarskoj, pojavljuje se godine 1978., kao i dodatni rječnik Helene Koschat temeljen na govoru Pajngrta, koji djelomice obuhvaća i ostale govore Poljanaca u Gradišću. Tri godine poslije objavljen je mali aneksni terminološki šuševski rječnik seljačkoga oruđa i poljoprivredne tehnike Gisele Czenar. Još jedan mali aneksni terminološki dijalekatni rječnik, ovaj put s ratarskim i vinarogradarskim nazivljem iz Prodrštova i okolnih hrvatskih sela u sjevernom Gradišću, objavljen je 1991., a autorica toga rječnika je Angelika Kornfeind⁵. Osim dvojezične sastavnice, ta su dva mala aneksna rječnika istodobno i istojezičnici, jer je prijevodnim semantizacijama na njemačkom jeziku postponirana i prijevodna semantizacija na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku. U šuševskom je rječniku ekvivalent na suvremenom standardnom jeziku redovit, dok je u rječniku A. Kornfeind sukladna prijevodna semantizacija vrlo

---

³ Točni bibliografski podatci o svim gradišćanskohrvatskim dijalekatnim rječnicima koji nisu dvojezični, također su navedeni u popisu *literature*.

⁴ Točni bibliografski podatci o svim dvojezičnim gradišćanskohrvatskim dijalekatnim rječnicima, kao i o raspravama kojih su takvi aneksni rječnici sastavnim dijelom, navedeni su u popisu *izvora*.

⁵ Na žalost, mali rukopisni dvojezični gradišćanskohrvatko-njemački dijalekatni rječnici biljnoga nazivlja do danas nisu objavljeni, a ni dovršeni jer pojedinim natuknicama nedostaje njemački ekvivalent. Ti su rječnici ujedno i istojezičnici jer su gradišćanskohrvatskim nazivima postponirani istoznačni nazivi iz suvremenoga hrvatskoga standardnoga jezika. U većini slučajeva iza hrvatskoga standardnojezičnoga naziva slijedi latinski termin, pa tek onda njemački prijevodni ekvivalent. Takvi su npr. mali rukopisni terminološki rječnici J. Liebezeita i K. Meršića koji sadrže natuknice koje pripadaju po jednom mjesnom govoru srednjočakavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta. U Liebezeitovu rječniku natuknice se odnose na mjesni govor Velikog Borištova, a u Meršićevu na govor Frakanave. Natuknice se u rukopisnom rječniku I. Horvata odnose na mjesni govor Nove Gore koji pripada južnočakavskom ikavskom dijalektu (premda se rabi zamjenica *što*), dok se natuknice u rukopisnom rječniku J. Stuparića odnose na štokavsko-čakavski mjesni govor Vincieta. Za uvid u spomenute male rukopisne botaničke dijalekatne rječnike najsrdačnije zahvaljujem dr. Nikoli Benčiću.

česta. Usto, leksikografski članci toga posljednjega rječnika vrlo često sadrže i kraticu koja označuje izvor iz kojega je preuzeta prijevodna semantizacija na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku, npr.

kùošit' – H – Bienenkorb – košnica⁶.

Za sada posljednji dvojezični aneksni rječnik izvornih gradišćanskohrvatskih govora, a to je kajkavski rječnik vedešinskoga i umočkoga govora Petera Houtzagersa, objavljen je 1999.

Zajednička značajka tih rječnika jest u pravilu mali broj natuknica, što nije začudno jer je redovito riječ o ilustrativnim i kontrastivnim, pače i diferencijalnim rječnicima – ukratko – specijaliziranim rječnicima, od kojih su neki ujedno i tumači riječi uz određene oglede govora, dakle glosari i vokabulari, dok su neki od rječnika terminološkoga značaja. Ilustrativni rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora zapravo su kraći leksikografski radovi koji ilustriraju gramatičke opise iz rasprava kojima prethode. Tako je npr. ilustrativna namjena jasno istaknuta u uvodnim dijelovima rječnika H. Koschat i G. Neweklowskoga iz 1978. Prema upozorenju samih autora, pajngrtski rječnik među inim obuhvaća i »diejenigen Wörter, die in der Arbeit als Beispiele angeführt wurden« (Koschat 1978:183), a drugi spomenuti rječnik »Wörter, die besonders in den Kapiteln Morphologie, Derivation und Wortschatz in literarisierter Form zitiert wurden« (Neweklowsky 1978:5). O ilustrativnoj pak namjeni šuševskoga rječnika svjedoče odrednice koje pojedine natuknice toga rječnika povezuju s crtežima u raspravi koja prethodi tomu aneksnomu rječniku, odnosno sa sukladnim fotografijama na kraju knjige. Te su odrednice postponirane njemačkoj prijevodnoj semantizaciji, npr.

grabjí:šće Rechenstiel (Abb. 15);

pùotpuorńa Kipfe, Runge, Spreitze, Stützpfiler am Hintergestell des Wagens, an dem die Wagenleiter befestigt wurde, damit sie fixiert war (Abb. 8).

Isto vrijedi i za rječnik A. Kornfeind, u kojem su odrednice, koje pojedine natuknice toga rječnika povezuju s crtežima u raspravi koja prethodi rječniku, također locirane u tijelu članka iza njemačke prijevodne semantizacije, npr.

priéslica – H – Spindel, Holzschraube bei der Presse (Abb. 12, 3) –
preslica, drven šeraf kod preše.

U tom posljednjem spomenutom rječniku, kao i u pajngrtskom rječniku, popis kratica koje se u rječniku rabe donesen je na početku rasprave (Kornfeind 1991:51; Koschat 1978:7) i zajednički je za raspravu i rječnik koji zajedno čine cjelinu.

Aneksni su rječnici ponekad kontrastivni u odnosu na suvremeni hrvatski

⁶ Kratica H označuje da je suvremeni hrvatski ekvivalent preuzet iz *Hrvatsko-njemačkoga rječnika* Antuna Hurma iz 1969.

standardni jezik. U takvim su slučajevima za natuknice birane riječi koje se na različitim gramatičkim razinama bitno razlikuju od sukladnica u suvremenom hrvatskom književnom jeziku. Na taj su način birane natuknice za aneksni rječnik Gerharda Neweklowskoga iz 1978. Taj autor, u uvodnom dijelu svoga rječnika, jasno navodi da je birao riječi koje se razlikuju od suvremenoga književnoga jezika pa kaže: »In das folgende Glossar wurden Belege aufgenommen, die a) gegenüber der serbokroatischen Literatursprache phonetische, morphologische oder semantische Besonderheiten aufweisen bzw. in der Literatursprache nicht vertreten sind« (Neweklowsky 1978:317). Nešto je izrazitije kontrastivan, ne samo u odnosu na suvremeni standardni jezik nego i na ostale gradišćanskohrvatske govore, izbor natuknica u rječnicima govora Jezerjana i Čembe, pa se za te rječnike već može reći da imaju elemenata diferencijalnoga rječnika. Na takav karakter svoga jezerjanskoga rječnika autor upozorava u malenom uvodnom dijelu: »In dieses Wörterverzeichnis sind nur Wörter aufgenommen, die entweder semantische, phonetische oder morphologische Besonderheiten gegenüber dem Serbokroatischen aufweisen, oder solche, die sich von ihren Entsprechungen in anderen Mundarten des Burgenlandes unterscheiden« (Neweklowsky 1973:166). Isti autor ima sličan kriterij pri izboru natuknica za rječnik Čembe, gdje u uvodnom dijelu kaže: »In das folgende Wörterverzeichnis wurden nur solche Wörter aufgenommen, die entweder semantische, phonetische oder morphologische Besonderheiten gegenüber der skr. Literatursprache aufweisen, oder solche, die sich von anderen burgenländisch-kroatischen Mundarten unterscheiden, und schliesslich Wörter, die im Wörterbuch der Mundart der »Poljanci« ... nicht aufscheinen oder in der skr. Literatursprache nicht belegt sind bzw. nur regionale Verbreitung aufweisen« (Neweklowsky 1974:138). Diferencijalan karakter natuknica u odnosu prema rječniku H. Koschat, istakla je i A. Kornfeind u uvodnom tekstu svomu rječniku (Kornfeind 1991:72). Navedeni primjeri pokazuju da jedan te isti rječnik može imati elemenata i ilustrativnoga i kontrastivnoga, odnosno diferencijalnoga rječnika. Usto, ilustrativni pajngrtski rječnik služi i kao tumač manje poznatih riječi u priloženim ogledima govora, pa je u uvodnom dijelu rječnika jasno istaknuto da će se u tom rječniku naći »die Wörter, die in den Texten aufscheinen (mit Ausnahme jener Germanismen, die in den Fussnoten erläutert wurden), und schliesslich« (Koschat 1978:183). Kad se uzmu u obzir sve te činjenice, nije začudno što rječnici H. Koschat i P. Houtzagersa, premda su najopsežniji od navedenih rječnika, sadrže samo oko 2300 natuknica, s tim da Houtzagersov rječnik ima još oko 1000 podnatuknica. Rječnik G. Neweklowskoga iz 1978. sadrži oko 700 arhileksemskih natuknica i otprilike 1000 podnatuknica. Znatno su manji npr. rječnik Hrvatskoga Groba s oko 830 natuknica, rječnik Čembe s oko 500 natuknica, rječnik A. Kornfeind s oko 460 natuknica ili pak šuševski rječnik s oko 400 natuknica. Opsegom je najmanji jezerjanski rječnik sa svega oko 200 natuknica. Tako malen broj natukni-

ca, znatno manji od uobičajenih 10000 natuknica koliko sadrže najmanji džepni rječnici, moguće je upravo zato što je tu riječ o specijaliziranim aneksnim rječnicima. Zbog toga je zamjetna i stanovita terminološka raznolikost kad je riječ o nazivima tih leksikografskih djela. Njihovi ih autori izbjegavaju nazvati rječnikom. Iznimka je pritom V. Vážný koji za oba svoja aneksna leksikografski obrađena popisa riječi rabi slovački naziv *slovník* (Vážný 1925:155; 1927:253), dakle *rječnik*. Autor kajkavskoga rječnika izbjegava naziv *dictionary* koji je vjerojatno smatrao pretencioznim i neprikladnim pa bira prikladniji naziv *Lexicon* (Houtzagers 1999:223). Doduše, njegov je aneksni rječnik ipak opsežniji nego što na prvi pogled izgleda, jer je velik dio leksikografskih članaka strukturiran na principu leksičkih gnijezda, pa su u okviru pojedinih članaka, osim natuknice, zabilježene i brojne podnatuknice. Aneksni rječnik G. Neweklowskoga iz 1978. također je opsežniji nego što to pokazuje navedeni približni broj natuknica. Naime, arhileksemske natuknice u tom rječniku ne pripadaju izvornim gradišćanskohrvatskim govorima nego gradišćanskohrvatskom standardnom jeziku, što je istaknuto u uvodnom dijelu rječnika: »Die Stichwörter werden in literarisierter Form unter Beibehaltung der in der burgenländisch-kroatischen Schriftsprache üblichen phonetischen Merkmale (z. B. ikavisch-ekavische Vertretung des Jat) eingetragen« (Neweklowsky 1978:317). Međutim, u sklopu se svakoga leksikografskoga članka vrlo često nalazi više od jedne podnatuknice, a sve su te podnatuknice preuzete iz izvornih gradišćanskohrvatskih govora. Upravo sam zbog tih podnatuknica taj rječnik svrstala među dijalekatne, premda po natuknicama pripada prvoj skupini, tj. skupini suvremenih standardnojezičnih gradišćanskohrvatskih rječnika. Taj rječnik njegov autor naziva *Glossar* (Neweklowsky 1978:317), čime naglašava da je riječ o aneksnom rječniku s posebnom svrhom, u ovom slučaju ilustrativnom i kontrastivnom. Za svoj pak aneksni diferencijalni rječnik govora Čembe taj autor rabi naziv *Wörterverzeichnis* (Neweklowsky 1974:138), tj. *popis riječi*. Za isti se naziv odlučila i H. Koschat pri određivanju svoga ilustrativnoga rječnika koji je ujedno i tumač manje poznatih riječi iz ogleđa govora (Koschat 1978:183), a također i još dvije autorice (Czenar 1981:35; Kornfeind 1991:72). Za najkraći aneksni diferencijalni rječnik – jezerjanski – njegov je autor izabrao naziv *Wortschatz* (Neweklowsky 1973:166), tj. *jezično blago*. Tako je različite značajke svojih triju aneksnih leksikografskih djela G. Neweklowsky pokazao i uporabom triju različitih naziva *Glossar*, *Wörterverzeichnis* i *Wortschatz*. Taj je autor tek svomu četvrtom leksikografskom djelu dao naziv *Wörterbuch*, tj. *rječnik*. To je rječnik stinjačkoga govora koji je objavljen 1989. i za razliku od ostalih triju leksikografskih djela toga autora, nije aneksni nego samostalni rječnik s oko 3100 natuknica. Naravno, među samostalnim rječnicima ima i opsežnijih djela. Najopsežniji je rječnik Elizabeth Palkovits iz 1987. s oko 13000 natuknica koji obuhvaća leksičku građu s gradišćanskohrvatskoga govornoga područja unutar austrijskih granica. Taj rječnik ne nosi naziv *Wörter-*

buch nego *Wortschatz*, vjerojatno zato što su natuknice znatno površnije leksi-kografski obrađene, s manje relevantnih podataka nego što je to slučaj u opse-gom manjem stinjačkom rječniku. Razumije se, oba su ta rječnika dvojezičnici. Rječnik E. Palkovits objavljen je dvije godine prije stinjačkoga, tj. 1987. Iste godine kad i stinjački, tj. 1989., objavljen je još jedan samostalni dvojezičnik pod naslovom *Burgenlandkroatisches Dialektwörterbuch*. Autor toga rječnika je Siegfried Tornow. To je jedini gradišćanskohrvatski dijalekatni rječnik s lek-sičkom građom prikupljenom isključivo na štokavskom gradišćanskohrvat-skom govornom području Vlahije. Od svih rječnika izvornih gradišćanskohr-vatskih govora, taj je rječnik opsegom najbliži rječniku E. Palkovits, a sadrži više od 10000 natuknica. Posebno valja izdvojiti mali nardarski rječnik Ester Bosits s približno 550 do 600 natuknica. To djelo zapravo i nije nastalo s leksi-kografskim nego etimološkim pretenzijama da se pokažu međujezične interfe-rencije u nardarskom leksičkom fondu. Ipak, pošto je riječ o abecednom popisu nardarskih riječi s prijevodnim semantizacijama najprije na suvreme-nom hrvatskom književnom jeziku, a zatim na njemačkom, može ga se u kon-tekstu specijaliziranih dijalekatnih rječnika izvornih govora smatrati rječni-kom, i to istojezičnikom (zbog suvremenih hrvatskih standardnojezičnih ekvi-valenata) i dvojezičnikom (zbog njemačkih ekvivalenata). Spomenuti etimolo-gijski značaj tom djelu daju etimoni koji su postponirani nardarskoj natuknici prije standardnojezičnoga i njemačkoga ekvivalenta. Ti etimoni uglavnom pri-padaju mađarskom i njemačkom jeziku, npr.

'birka (birka) ovca Schaf;

'štempljin (Stempel) pečat Stempel.

Prema tome, riječ je o malom etimologijskom rječniku izvornoga gradišćan-skohrvatskoga govora. Naravno, nardarski rječnik nije jedini rječnik izvornih gradišćanskohrvatskih govora s elementima etimologijskoga karaktera, ali je u tom rječniku etimologijska sastavnica najizraženija. Srazmjerno veći broj eti-mona postponiranih natuknici može se susresti i u šuševskom rječniku, i to uz natuknice koje su germanizmi, npr.

ki:bl (deutsch) Kübel;

ki:s (deutsch) Kiss;

šp'otn (deutsch) Spaten;

ili znatno rjeđi romanizmi, npr.

c'ima (ital. cima, lat. cyma).

Taj princip preuzima i A. Kornfeind, npr.

m'ø'l'tau / mø:l'tau (dt.) – / – Me(h)ltau;

cì:ma / c'ima (ital. »cima«, lat. »cyma«);

luš'ija (ital., ven. »lissia«).

S obzirom na izvornost natuknica, većina se rječnika može u potpunosti

smatrati rječnicima izvornih gradišćansko-hrvatskih govora. Od toga pravila donekle odstupa rječnik čakavskih govora slovačkoga Podunavlja V. Vážnoga, koji je doduše temeljen na leksiku Novoga Sela te u manjoj mjeri Dubrave i Lamoča, ali usto sadrži i manji broj natuknica ekscerpiranih iz književnih tekstova, što je u leksikografskim člancima tih natuknica uvijek naznačeno. Pritom je redovito riječ o onomastičkoj građi, npr.

Òplan, m., jméno sluhý v pohadce (O jèdnuom prìnci).

U stinjačkom je pak rječniku, kako sam autor u Predgovoru ističe, većina leksičke građe ispisana iz dviju zbirki stinjačkih pripovijesti i pjesama, a samo je manji dio građe prikupljen na terenu od izvornih govornika (Neweklowsky 1989:5). Uvjetno se toj podskupini može pridružiti i rječnik G. Neweklowskoga iz 1978. zbog već spomenutih standardnojezičnih natuknica.

Razmotrimo li natuknice u pojedinim rječnicima s obzirom na broj mjesnih govora koje obuhvaćaju i s obzirom na njihovu dijalekatnu pripadnost, zamijetit ćemo priličnu raznolikost. Pritom šest rječnika sadrži natuknice koje pripadaju jednom mjesnom govoru. To su rječnik govora Hrvatskoga Groba, zatim jezerjanski rječnik, rječnik govora Čembe, te šuševski, stinjački i nardarski rječnik. Jezerjanski, šuševski, stinjački i rječnik govora Hrvatskoga Groba su čakavski rječnici (premda se u govoru Hrvatskoga Groba rabi zamjenica *kaj*), dok su rječnik govora Čembe i nardarski rječnik štokavsko-čakavski rječnici. Naime, govor Šuševa u Gradišću, kao i govor Hrvatskoga Groba u Slovačkoj, pripada srednjočakavskom ikavsko-ekavskom dijalektu, dok jezerjanski i stinjački govor pripadaju južnočakavskom ikavskom dijalektu čakavskoga narječja. Govor Čembe u Gradišću, kao i govor Narde u zapadnoj Mađarskoj, pripada specifičnom mješovitom štokavsko-čakavskom gradišćansko-hrvatskom dijalektu.

Dva mjesna govora obuhvaća samo rječnik P. Houtzagersa s natuknicama iz vedešinskoga i umočkoga govora u zapadnoj Mađarskoj, koji pripadaju nekadanjem zapadnoslavonskom kajkavskom dijalektu kojega u Hrvatskoj više nema. Budući da su govori Umoka i Vedešina jedini gradišćansko-hrvatski kajkavski govori, Houtzagersovim rječnikom obuhvaćen je gradišćansko-hrvatski kajkavski dijalekt. Ukoliko su potvrde iz tih dvaju govora međusobno različite, autor redovito navodi geografske odrednice.

Skupinu govora unutar jednoga dijalekta obuhvaćaju drugi rječnik V. Vážnoga (iz 1927.), te rječnici H. Koschat i A. Kornfeind. Sva tri rječnika leksikografski obrađuju natuknice koje pripadaju stanovitoj skupini govora unutar srednjočakavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta. Usto im je zajednička značajka i temeljenost na jednom mjesnom govoru, s pridruženim natuknicama iz drugih mjesnih govora koji pripadaju istoj skupini govora kao i temeljni govor. Rječnik V. Vážnoga sadrži glavninu natuknica iz Novoga Sela u Slovačkoj te manji broj natuknica iz Dubrave i Lamoča u slovačkom Podunavlju. U tom su rječniku geografske odrednice zabilježene uz baš svaku natuknicu, npr.

lâni, adv. (D. N. V., Dúbr., Lam.), Ioni.

Čak i kada je riječ zabilježena samo u Novom Selu, uz nju se nalazi geografska odrednica, npr.

progovòrit, v. pf. (D. N. V.), promluviti.

U uvodnom dijelu rječnika kaže: »Základem byla mi Děv. Nová Ves, kde je najvíce Chervátů a kde jsem měl nejvíce možností sbíratí slovníkový materiál do nejmenších podrobností« (Vážný 1927:133). Rječnik je H. Koschat izrađen na temelju leksika Pajngrta, ali ima i natuknica iz ostalih dvanaest sela Poljanaca u Gradišću, kojima pripada i govor Pajngrta. Naime, pojedine se natuknice odnose na govore Rasporka, Otave, Cikleša, Celindofa, Štikaprona, Klimpuha, Cogrštofa, Prodrštofa, Cindrofa, Trajštofa, Uzlopa i Vorištana⁷. Uz takve natuknice koje ne pripadaju pajngrtskom govoru obavezno je naznačena geografska odrednica. O tome sama autorica progovara u uvodnom dijelu rječnika: »Steiss ich auf Wörter, die Baumgarten nicht gesprochen werden, kennzeichnete ich diese derart, dass ich hinter dem Wort bzw. hinter seiner Deklinations- oder Konjugations- bezeichnung in Klammern das Dorf vermerkte, in dem ich diesen Ausdruck gehört hatte, z. B. *drâpat se* impf II 2a (S) – raufen« (Koschat 1978:183)⁸. Rječnik je A. Kornfeind temeljen na govoru Prodrštofa, a za natuknice, za koje je autorica provjerila da pripadaju i nekim drugim obližnjim govorima, obvezno je zabilježena geografska odrednica, i to na kraju tijela leksikografskoga članka. Te se geografske odrednice odnose na govore Klimpuha, Cogrštofa, Cindrofa, Trajštofa i Uzlopa, npr.

m'eni:k / m'eini:k – / – siehe oben / K, O, S, T.

Ukoliko se pojedina natuknica, osim u Prodrštofu, rabi i u govorima svih pet spomenutih sela, na kraju se leksikografskoga članka nalazi geografska odrednica S–W, npr.

priêša – H – Presse, Kelter – preša / S–W.

Prema tome, taj se rječnik također odnosi na grupu govora Poljanaca, ali obuhvaća teritorijalno manje područje od rječnika H. Koschat, što ujedno znači i manji broj punktova. Uzmemo li kao orijentacijsku točku Prodrštof, može se reći da rječnik A. Kornfeind, osim leksičke građe iz sela Prodrštofa, sadrži i leksičku građu iz selâ Poljanaca u austrijskom Gradišću smještenih istočno, odnosno jugoistočno i sjeveroistočno od toga sela. Leksička građa iz

---

⁷ Leksička građa iz sela Koljnofa koje također pripada gradišćanskohrvatskoj skupini Poljanaca, ali koje se nalazi izvan granica Gradišća, tj. u zapadnoj Mađarskoj, tim rječnikom nije obuhvaćena.

⁸ U tom, kao i u svim ostalim dvojezičnim rječnicima, kratice geografskih odrednica odnose se na imena mjesta na ciljnom, a ne na polaznom gradišćanskohrvatskom jeziku. Tako se npr. kratica S u rječnicima H. Koschat i A. Kornfeind odnosi na Cindrof (njem. Siegendorf).

selâ koja se nalaze južno, zapadno i sjeverozapadno od Prodrštofa, a pripadaju području Poljanaca, tim rječnikom nije obuhvaćena. Osim što obuhvaća teritorijalno uže područje u odnosu na rječnik H. Koschat, mali se terminološki rječnik A. Kornfeind odnosi i na znatno uže tematsko područje u usporedbi s izborom natuknica u rječniku H. Koschat, a usto je, kako je već spomenuto, i diferencijalan u odnosu na taj rječnik.

Rječnik S. Tornowa sadrži leksičku građu prikupljenu u svih 12 gradišćanskohrvatskih mjesnih govora na području Vlahije u austrijskom Gradišću (Širokani, Marof, Hrvatski Cikljin, Podgorje, Rupišće, Ključarevci, Poljanci, Bandol, Stari Hodas, Rorigljin, Bošnjakov Brig, Parapatićev Brig). Uz svaku su natuknicu, odnosno uz njezine egzemplifikacije, navedene točne geografske odrednice. Budući da govori Vlahije pripadaju jednomu danas u Hrvatskoj nepostojećemu nenovoštokavskom dijalektu štokavskoga narječja koji je nekoć bio lociran na štokavskom sjeverozapadu, to je rječnik štokavskoga gradišćanskohrvatskoga dijalekta.

Znatno širu dijalekatnu osnovicu ima rječnik E. Palkovits koji obuhvaća građu s cjelokupnoga govornoga područja u Gradišću u Austriji, pa je prema tome najvjerojatnije temeljen na oba čakavska gradišćanskohrvatska dijalekta, te na štokavsko-čakavskom, kao i na štokavskom gradišćanskohrvatskom dijalektu. Na žalost, taj rječnik ne sadrži geografske odrednice uz natuknice.

Još je šira dijalekatna osnovica rječnika G. Neweklowskoga iz 1978. kojega je leksička građa prikupljana na širokom gradišćanskohrvatskom govornom području u austrijskom Gradišću i zapadnoj Mađarskoj, a obuhvaća govore čakavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta (npr. Pandrof, Klimpuh, Trajštuf, Vulkaprodrštuf, Pajngrt, Mjenovo, Dolnja Pulja, Bajngrob u austrijskom Gradišću te Prisika i Temerje u zapadnoj Mađarskoj), južnočakavskoga ikavskoga dijalekta (npr. Stinjaki, Žamar, Nova Gora, Pinkovac, Hrvatska Čenča, Veliki Medveš u Gradišću), štokavske gradišćanskohrvatske govore (npr. Hrvatski Cikljin, Podgorje u Gradišću), štokavsko-čakavske gradišćanskohrvatske govore (npr. Milištuf, Sabara, Čemba, Čajta, Vinciet u Gradišću) i kajkavske gradišćanskohrvatske govore (Vedešin i Umok u zapadnoj Mađarskoj). Svakoj je podnatuknici u tom rječniku redovito anteponirana precizna geografska odrednica, npr.

školarica — Schülerin B študiéntkiña St škólarica Sch šk'olarica.

U skladu s uobičajenom praksom, nositelj strukture tijela članka i u ovoj skupini rječnika jest pravi prijevodni ekvivalent, a prema potrebi tu ulogu preuzima leksikografska definicija. Ako su u jezerjanskom rječniku uz jednu natuknicu donesena dva prijevodna ekvivalenta, njihov odnos može biti različit. Ti prijevodni ekvivalenti mogu biti sinonimi, a ukoliko je natuknica homonim ili polisem, doneseni su prijevodni ekvivalenti za oba značenja. Prema tome, višeznačne leksičke jedinice u tom rječniku nemaju posebne natukničke članke za svaki pojedini sadržaj. U ostalim pak rječnicima u takvim

se slučajevima ponekad postupa isto, a ponekad se oblikuju dva leksikografska članka. U malim terminološkim rječnicima G. Czenar i A. Kornfeind vrlo su česte leksikografske definicije (koje mogu biti više ili manje precizne) i to na njemačkom i na suvremenom hrvatskom književnom jeziku, npr. u rječniku G. Czenar:

gú:žva Eisenvorrichtung an der Deichsel (abnehmbar) – željezna kvaka na rudi (može se oduzeti od ruda);

odnosno u rječniku A. Kornfeind:

rá:itica (Dem. von »rá:itr«) (dt.) – / – Bezeichnung für den Reiter bei der Windmühle – rešeto koje se uzimalo samo kod vjetrenjače / O, S, Z.

Osim prijevodnih semantizacija, u većini su rječnika i egzemplifikacije sastavnim dijelom strukture tijela članka. Te su egzemplifikacije redovito zabilježene na terenu, tj. preuzete od govornika polaznoga jezika. To je vjerojatno glavnim razlogom zašto egzemplifikacije ni u jednom rječniku nisu zabilježene u svim leksikografskim člancima. Najviše ih je u rječnicima H. Koschat i S. Tornowa koji su za svaku natuknicu nastojali zabilježiti barem jednu egzemplifikaciju. Autorica pajngrtskoga rječnika to sama ističe u uvodnom dijelu rječnika: »Jedem Wort wird zur Illustration ein kroatischer satz beigefügt. Wurde er nicht in Baumgarten aufgezeichnet, sondern in einem anderen Dorf, zeigt dies die Dorfbezeichnung am Ende des Satzes, z. B. Sâ-î se črno, ko da-p šli na puōgriêp«: Koschat (1978: 183). Dovoljno je samo malo prolistati bilo rječnik H. Koschat, bilo rječnik S. Tornowa da se odmah shvati koliko se pozornosti posvećuje egzemplifikacijama, koje su redovito akcentuirane. Tako se npr. u oba rječnika uz polisemne gradišćanskohrvatske natuknice ne navode samo njemački prijevodni ekvivalenti za oba sadržaja nego također i egzemplifikacije, npr. u rječniku S. Tornowa:

pokidâti, -kîdam vp 1. zerreißen Je pokidâ tô písno (Op). Su tû njegòvu zarùčnju otê drùge còprnice hùjtile pak su ju sù na falâte pokidàle (Up). 2. abreißen (Kleidung) Eje su tàko bìle ublîčene, rûnjave, pokîdane (Sp). 3. pflücken ûndak je pokîdamo slive (W).

Nešto rjeđe, ali ipak često nailazimo na akcentuirane egzemplifikacije u rječnicima V. Vážnoga, a ponekad, kao što je već spomenuto, i u rječnicima Jezerjana i Čembe G. Neweklowskoga, te u trećem rječniku istoga autora, onom iz 1978. Znatno su češće egzemplifikacije u njegovu četvrtom, tj. stinjačkom rječniku, npr.

sl'ama, -e Stroh /s'amo zas'ičena sl'ama j lež'â:la/.

U rječniku E. Palkovits egzemplifikacije nisu zabilježene, a vrlo su česte u rječniku P. Houtzagersa. Pojedine egzemplifikacije u razmatranim rječnicima mogu ilustrirati sintaktičku uporabu različitih paradigmatičkih oblika pojedini-

noga leksema unesenog u natuknicu. Takvih egzemplifikacija ima u rječnicima V. Vážnoga, te osobito u rječnicima S. Tornowa i P. Houtzagersa, npr. u P. Houtzagersa:

smet 'be allowed; (rarely) dare' ◇ *tò sę nęb bilo smělo* 'that shouldn't be allowed', *tò sę nęg bābi smě rěč* 'you can say that to an old woman only', *sīm nē směl dôt, męni ar ga bujilu* 'he didn't dare to come here to me, for he was afraid'.

Naravno, dio rječnika izvornih gradišćanskohrvatskih govora uopće ne sa drži egzemplifikacije. Takav je npr. šuševski rječnik.

Kao što se može i očekivati, u dvojezičnim je rječnicima izvornih gradišćanskohrvatskih govora ciljni jezik najčešće njemački jezik. Iznimka su samo dva rječnika V. Vážnoga koji leksikografski obrađuju isključivo hrvatske govore u Slovačkoj pa im je i ciljni jezik slovački jezik, te rječnik P. Houtzagersa u kojemu je ciljni jezik engleski jezik. Inače, u dvojezičnim je rječnicima izvornih gradišćanskohrvatskih govora ciljnom jeziku poklonjena znatno manja pozornost nego polaznom jeziku, pa uz prijevodne ekvivalente nisu donesene nikakve gramatičke odrednice, a često izostaju i prijevodi možebitnih egzemplifikacija zabilježenih na polaznom jeziku. Prijevode egzemplifikacija ipak nalazimo u leksikografskim člancima u rječniku Hrvatskoga Groba V. Vážnoga, zatim u rječnicima Jezerjana i Čembe G. Neweklowskoga, te osobito u rječniku P. Houtzagersa. U rječniku Hrvatskoga Groba slovački prijevodi egzemplifikacija nisu redovita pojava, ali ih sadrži stanoviti broj leksikografskih članaka. U jezerjanskom su rječniku rijetke i kratke jezerjanske egzemplifikacije prevedene na njemački jezik, npr.

n'igdor je veđe jemand ist hier.

Isti je slučaj i s rijetkim i također kratkim egzemplifikacijama u drugom rječniku toga autora – rječniku Čembe, npr.

g'o:dina c'u:ri es regnet

S druge strane, u rječniku P. Houtzagersa egzemplifikacije su znatno češće i opširnije te redovito prevedene na engleski jezik, npr.

đbęd NASG 'dinner, midday meal', GSG *obęd* |a, LSG -i ◇ *si jęl si ubęda?* 'have you had dinner?'

Budući da su dvojezični dijalekatni rječnici obično ponajprije namijenjeni govornicima ciljnoga jezika, koji često ne znaju ili ne znaju dobro polazni jezik, pa ne mogu u cijelosti razumjeti govorne primjere, takvi su prijevodi egzemplifikacija zapravo vrlo korisni i trebali bi biti neizostavni u tom tipu rječnika.

Pri razmatranju sadržajne strane natuknica uvrštenih u tu skupinu rječnika vrlo je lako zamjetljiva stanovita tematska suženost koja je velikim dijelom svedena u okvire tradicionalnoga načina života na selu. Takvo je stanje logično jer je u rječnike uglavnom uvrštavana građa koja pripada starijem leksičkom

fondu gradišćanskohrvatskih govora.

Na temelju svega iznesenoga jasno je da dvojezični rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora imaju mnoge zajedničke značajke, ali se istodobno i međusobno znatno razlikuju po leksikografskom pristupu, a neki i namjenom. Unatoč svim razlikama u strukturi bilo glave bilo tijela članka dosadašnjih dvojezičnih rječnika izvornih gradišćanskohrvatskih govora, moguće je navesti osnovne značajke strukture rječničkih članaka koje bi svi rječnici takvoga tipa trebali sadržavati. To su unutar glave članka:

- a) natuknica u svom polaznom obliku s obaveznim izgovornim odrednicama,
- b) morfološke odrednice zabilježene na način kako je to uobičajeno u rječnicima izvornih govora,
- c) precizne geografske odrednice ukoliko se ne radi o rječniku jednoga mjesnoga govora.

Osnovne značajke strukture tijela članka jesu:

- a) prijevodna semantizacija na ciljnom jeziku koja je koncipirana na način koji najtočnije objašnjava sadržaj dijalekatne natuknice polaznoga jezika,
- b) akcentuirane egzemplifikacije na polaznom jeziku,
- c) prijevod tih egzemplifikacija na ciljni jezik.

Sve ostale obavijesti i oznake obično opterećuju rječnike toga tipa i otežavaju pronalaženje bitnih informacija.

Do sada objavljeni rječnici izvornih gradišćanskohrvatskih govora samo su djelomice strukturirani na predloženi način. Prema prethodno provedenoj analizi jasno je da mnogi od tih rječnika sadrže niz različitih obavijesti koje prelaze okvire rječnika ovoga tipa, a s druge strane nerijetko im nedostaju pojedine temeljne odrednice.

Izvori (kronološkim redosljedom)

- Vážný, Václav. 1925. O chorvátském »kajkavském« nářečí Horvatského Gróbu. *Podunajská Dedina v Československu* [ur. Ant. Václavík], Bratislava, 110–176. (Slovník 155–171).
- Vážný, Václav. 1927. Čakavské nářečí v slovenskem Podunají, *Sborník Filozofické fakulty University Komenského v Bratislavě*, V 47(2), 3–216. (Abecední slovník 133–203).
- Neweklowsky, Gerhard. 1973. Ein Beitrag zum Čakavischen : Die kroatische Mundart von Eisenhüttl im südlichen Burgenland. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 16:2, 149–172. (Wortshatz 166–170).
- Neweklowsky, Gerhard. 1974. Die šćakavishe Mundart von Schandorf (Čemba) im südlichen Burgenland, *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 20, 123–

143. (Wörterverzeichnis 138–143).
- Koschat, Helene. 1978. *Die čakavishe Mundart von Baumgarten im Burgenland*. (Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung, XXIV/2) 298 str. (Wörterverzeichnis 183–298).
- Neweklowsky, Gerhard. 1978. *Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden Gebiete*. Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 376 str. + 52 karte. (Glossar 317–376).
- Czenar, Gisela. 1981. Bäuerliche Geräte und Techniken in der kroatischen Mundart von Nebersdorf / Šuševo im Burgenland, *Slawistische Reihe*, 4. 58 str. (Wörterverzeichnis 35–57).
- Palkovits, Elisabeth. 1987. *Wortschatz des Burgenlandischkroatischen*. (Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung, 32) 256 str.
- Neweklowsky, Gerhard. 1989. Der kroatische Dialekt von Stinatz Wörterbuch. *Wiener slawistischer Almanach*, 25. 228 str.
- Tornow, Siegfried. 1989. *Burgenlandkroatisches Dialektwörterbuch : Die vlahischen Ortschaften*. Berlin : Osteuropa-Institut an der Freien Universität Berlin. 399 str.
- Kornfeind, Angelika. 1991. Kroatische Ackerbau- und Weinbauterminologie des nördlichen Burgenlandes (nähere Umgebung von Wulkaprodersdorf). *Burgenländische Heimatblätter*, 53. Jahrgang, Heft Nr. 2, 49–94. (Wörterverzeichnis 72–94).
- Bosits, Eszter. 1995. Strani utjecaji u govoru južnogradišćanskih Hrvata u Mađarskoj (govor Narde). U zb. *Pannonisches Jahrbuch 1995*. [ur. Robert Hajszan]. Güttenbach/Pinkovac : Literas-Verlag, Wien. Str. 96–108. (Rječnik 97–108).
- Houtzagers, Peter. 1999. *The Kajkavian Dialect of Hidegség and Fertőhomok*. (Studies in Slavic and General Linguistics, 27) 343 str. (Lexicon 223–340).

Literatura

- Balaž, Joško. 1991. *Hrvatski dialekt u Devinskom Nuovom Selu, Novo Selo – Bratislava : Hrvatski kulturni savez u Slovačkoj*, 279 str.
- Belić, Aleksandar. 1928–1929. Dr. Václav Vážny, Čakavské nářečí v slovenskem Podunají, v Bratislave, 1927, Sb. Fil. Fak. v 47 (2). 8, *Južnoslovenski filolog* 8, 227–229.
- Bencsics, Nikolaus, Božidar Finka, Antun Šojat, Josef Vlasits i Stefan Zvonarich. 1982. *Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik* [ur. Josip Hamm], Eisenstadt – Zagreb : Ured Gradišćanske Zemaljske Vlade, Zemaljski arhiv – Zemaljska biblioteka, Komisija za kulturne veze s inozemstvom SR Hrvatske, Zavod za jezik IFF, 637 str.
- Bencsics, Nikolaus i sur. 1991. *Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimški rječnik*, Zagreb – Eisenstadt : Komisija za kulturne veze s inozemstvom R Hrvatske, Zavod za hrvatski jezik, Ured Gradišćanske Zemaljske Vlade, Zemaljski arhiv – Zemaljska biblioteka, 842 str.
- Benčić, Nikola. 1998. Građa i nedostaci gradišćanskohrvatskoga rječnika,

Filologija 30–31, 17–22.

Benčić, Nikola. *Tipovi gradišćanskohrvatskih rječnika*. Rukopis.

Berlakovich, Mirko, i sur. 2001. *Terminologie – Terminologija*, Eisenstadt / Željezno : Hrvatski kulturni i dokumentarni centar.

Brabec, Ivan. 1966. Govor podunavskih Hrvata u Austriji, *Hrvatski dijalekto-
loški zbornik* 2, 29–116. + 2 karte. (Rječnik 114–116).

Bratanić-Čimbur, Marija. 1979. Prilog za dvojezičnu leksikografsku teoriju. *Jezik* 27:1, 1–9.

Hadrovics, László. 1974. *Schrifttum und Sprache der burgenländischen Kroaten im
18. und 19. Jahrhundert*, Budapest : Akadémiai Kiadó, 564 str. (Glossar
440–493).

Horvath, Šandor. 1998. *Rani gradišćanskohrvatsko-ugarski rječnik*, Željezno :
Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov, 312 str.

Ibesich, Josef, Gertrude Buzecki, Franz Franta, Agnes Makusovich, Anton
Mesner i Johan Probst. 1982. *Rječnik za dvojezične osnovne škole Gradišća
Hrvatsko-Nimško / Nimško-Hrvatsko*, Eisenstadt : Elfriede Rötzer Verlag, 83
str.

Lončarić, Mijo. 1980–1981. Dva djela o jeziku gradišćanskih Hrvata : prikaz
knjige Die čakavsische Mundart von Baumgarten im Burgenland Helene
Koschat i Die kroatischen Dialekte des Burgenlandes und der angrenzenden
Gebiete Gerharda Neweklowskoga, *Suvremena lingvistika* 21–22,
76–77.

Maresić, Jela. 1999. Peter Houtzagers: *The Kajkavian Dialect of Hidegség and
Fertőhomok*. – Amsterdam, Atlanta : Editions Rodopi B. V. 1999. – 343 str.
(Studies in Slavic and General Linguistics). *Filologija* 32, 224–226.

Matković, M. 1925–1926. Ant. Vaclavík, Podunajská dědina v Československu,
Monografija. 1925. Nakladem Vydavateľského družstva v Bratislave.
Južnoslovenski filolog 5, 314–316.

Moguš, Milan. 1985. Nacrt za Rječnik čakavskoga narječja, *Hrvatski dijalekto-
loški zbornik*, 7, sv. 1, 319–336.

Nyomárkay, István. 1996. *Sprachhistorisches Wörterbuch des Burgenlandkroati-
schen*. Szombathely : Akadémiai Kiadó – Znanstveni institut Gradišćan-
skih Hrvatov. 424 str.

Putanec, Valentin. 1998. Leksikografija, *Hrvatski jezik* [ur. M. Lončarić].
Opole : Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 55–63.

Putanec, Valentin. 1998. Dva osnovna paralelna smjera u povijesnom
razvoju hrvatske leksikografije: totalna i parcijalna leksikografija, *Filologija*
30–31, 127–132.

Rešetar, Milan. 1929–1930. *Dr. Václav Vážný, Čakavské nářečí v slovenském
Podunají*. (Sborník Filozofické fakulty university Komenského v Bratislave,
roč. v, č. 47 /2/). V Bratislave 1927. 216 (121–336) str., *Slavia* 8, 374–383.

Tafra, Branka. 1994. Leksikografski postupci, *Filologija*, 22–23, 109–117.

Tomsich, Rudolf. 1999. *Pravni Rječnik Gradišćanskohrvatsko-Nimški*. Wien :
Savezno kancelarstvo / Bundeskanzleramt, 604 str.

- Tomsich, Rudolf. 1999. *Pravni rječnik Nimško-Gradišćanskohrvatski*. Wien : Bundeskanzleramt / Savezno kancelarstvo. 594 str.
- Vulić, Sanja. 1993. O rječnicima izvornih čakavskih govora. *Rječnik i društvo : Zbornik radova sa znanstvenog skupa o leksikografiji i leksikologiji održanog 11–13. X. 1989. u Zagrebu* [ur. Rudolf Filipović, Božidar Finka i Branka Tafra], Zagreb : Razred za filološke znanosti HAZU, 383–387.
- Vulić, Sanja. 1994. Gerhard Newekowsky: Der kroatische Dialekt von Stinatz Wörterbuch, Wiener slawistischer Almanach, Sonderband 25, 228 str., *Suvremena lingvistika* 38, 81–83.
- Vulić, Sanja. 1994. Struktura rječničkoga članka u rječnicima izvornih čakavskih govora. *Filologija* 22–23, 185–191.
- Vulić, Sanja. 1999. Frazemi u rječnicima izvornih čakavskih govora. *Čakavska rič* 1, 29–41.
- Vulić, Sanja, Jela Maresić. 1997. Rječnik klimpuškoga govora. *Panonska ljetna knjiga 1997* [ur. Robert Hajszan], Güttenbach / Pinkovac : Literas-Verlag, Wien, 370–395.
- Vulić, Sanja, i Jela Maresić. 1998. Rječnik govora Novoga Sela u Gradišću u Austriji, *Panonska ljetna knjiga 1998* [ur. Robert Hajszan], Güttenbach / Pinkovac : Literas-Verlag, Wien, 496–527.
- Vulić, Sanja, Bernardina Petrović. 1999. *Govor Hrvatskoga Groba u Slovačkoj*. 120 str. (Rječnik 70–108). (Korabljica, 5)
- Zgusta, Ladislav. 1991. *Priručnik leksikografije* [prev. Danko Šipka]. Sarajevo : Svjetlost.

Dictionaries of original Burgenland Croatian local speeches in bilingual lexicography

Summary

In this paper the author gives concrete examples which show the characteristics of existing bilingual dictionaries of original Burgenland Croatian local speeches. On the basis of this analysis the author gives a list of relevant structural elements which have to be present in all future dictionaries of this type.

Ključne riječi: gradišćanskohrvatski dijalekatni rječnici, dvojezična leksikografija
Key words: dictionaries of Burgenland Croatian dialects, bilingual lexicography